24.10.2019
Oikeusministeriö
Johtava asiantuntija Raimo Ahola

Täydentävää valtion vuoden 2020 talousarvioesitystä koskevat tiedot eivät ole julkisia kunnes VM:n kanta on allekirjoitettu JulkL (621/1999) 6.1 §:n 4 k

Eduskunnan lakivaliokunnalle

OIKEUSMINISTERIÖN LAUSUNTO HALLINTOTUOMIOISTUINTEN MÄÄRÄRAHATILANTEESTA LIITTYEN TURVAPAIKKA-ASIOIHIN JA MUIHIN ULKOMAALAISASIOIHIN VALTION VUODEN 2020 TALOUSARVIOESITYKSESSÄ JA JULKISEN TALOUDEN SUUNNITELMASSA VUOSILLE 2020−2023

Eduskunnan lakivaliokunta on 24.10.2019 pyytänyt oikeusministeriön lausuntoa hallintotuomioistuinten (hallinto-oikeuksien ja korkeimman hallinto-oikeuden) määrärahatilanteesta liittyen turvapaikka-asioihin ja muihin ulkomaalaisasioihin valtion vuoden 2020 talousarvioesityksessä ja julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2020–2023 ottaen huomioon valiokunnan hallintotuomioistuimilta asiasta saamat lausunnot.

Oikeusministeriö toteaa lausuntonaan seuraavan.

1. **Hallinto-oikeuksien määrärahat (momentti 25.10.03) turvapaikka-asioihin ja muihin ulkomaalaisasioihin**

Oikeusministeriö on arvioinut hallintotuomioistuinten turvapaikkajuttujen käsittelyn voimavaratarpeita SM:n ja VM:n kanssa valmisteltujen maahanmuuttoarvioiden ja niistä seuraavien asiamääräarvioiden perusteella. Sisäministeriöstä 24.10.2019 saadun tiedon mukaan näihin arvioihin ei tule muutoksia Maahanmuuttoviraston päätöksentekoprosessin turvaamiseen momentille 26.40.01 saadun 10 miljoonan euron lisämäärärahan vuoksi. Tämä määräraha kohdistuu Maahanmuuttoviraston kaikkiin lupaprosesseihin ja talousarvioesityksessä oleva 3 milj. euroa kohdistuu turvapaikkahakemusten ruuhkanpurkuun (pääasiassa vanhoihin hakemuksiin). Lisämäärärahasta huolimatta Maahanmuuttoviraston resurssit eivät vuonna 2020 nouse, vaan ovat alenevat vuoteen 2019 verrattuna, joten päätösmääriin ei ole odotettavissa kasvua. Turvapaikkahakijamäärän aiheuttaman lisäresurssitarpeen pieneneminen (-2,5 milj. euroa) liittyy turvapaikkakriisin aikaisten kirjausten purkuun, eikä se siis ole SM:n mukaan relevantti tässä tarkastelussa.

Maahanmuutto- ja juttumääräarvioita on viimeksi päivitetty SM:n, OM:n ja VM:n kanssa 8.8.2019, jolloin hallinto-oikeuksien vuoden 2020 ratkaisumääräksi arvioitiin 3 064 asiaa, jonka käsittelyyn talousarvioesityksessä ehdotettujen määrärahojen arvioitiin riittävän.

Vuoden 2020 työmäärää arvioitaessa oletuksena oli, että hallinto-oikeudet kykenevät ratkaisemaan 4 100 turvapaikka-asiaa vuonna 2019, jolloin ruuhka olisi pääosin purettu. Lokakuussa valmistuneiden syyskuun tilastojen perusteella nyt kuitenkin arvioidaan, että ratkaisutavoitteesta jäädään noin 500 asiaa, koska suulliset käsittelyt ovat lisänneet juttujen työmäärää. Ratkaisutavoitteesta jääminen kasvattaa vastaavasti ratkaisumäärätarvetta vuonna 2020. Oikeusministeriö on vuotta 2020 koskevassa 22.10.2019 täydentävässä talousarvioesityksessä ehdottanut valtiovarainministeriölle tällä perusteella 1,23 milj. euron lisärahoitusta turvapaikka-asioiden ruuhkan purkuun, mikä huomioon ottaen **hallinto-oikeuksien (momentti 25.10.03)**

vuoden 2020 lisärahoitus vuotta 2016 edeltävään tavanomaiseen määrärahatasoon verrattuna olisi 7,38 milj. euroa turvapaikka-asioissa. Tämä vastaa varsin hyvin Itä-Suomen hallinto-oikeuden Eduskunnan lakivaliokunnalle 23.10.2019 antamassa lausunnossa (Lisäselvitys HE 29/2019 vp budjetti ja JTS) arvioimaa hallinto-oikeuksien 7,8 miljoonan euron määrärahatarvetta turvapaikka-asioiden käsittelyyn vuonna 2020.

Vuosina 2020−2023 hallinto-oikeuksien lisärahoitus turvapaikka-asioissa vuotta 2016 edeltävään tavanomaiseen määrärahatasoon verrattuna on talousarvioesityksessä ja Julkisen talouden suunnitelmassa (JTS) seuraava (määrärahat euroina):

	2019 TA	**2020 TAE**	**JTS 2021**	**JTS 2022**	**JTS 2023**
	5 140 000	6 150 000[1]	5 510 000	4 780 000	4 780 000
OM:n 22.10.2019 ehdotus täydentävään TAE 2020:een (ruuhkan purku)		1 230 000			
Yhteensä		7 380 000			

Määrärahatarve laskee vuoden 2020 jälkeen, koska hallinto-oikeuksien turvapaikka-asioiden määrän arvioidaan laskevan maahanmuuttoarvioiden perusteella. Jos turvapaikka-asioiden määrä poikkeaa arvioista, tämä otetaan huomioon valmisteltaessa Julkisen talouden suunnitelmaa ja talousarvioesityksiä.

Turvapaikka-asiat ovat osa ulkomaalaisasioita, joiden määrä on muutoinkin kasvanut hallinto-oikeuksissa. **Oikeusministeriö on 22.10.2019 ehdottanut valtiovarainministeriölle täydentävässä vuotta 2020 koskevassa talousarvioesityksessään 2,62 milj. euron lisärahoitusta muissa oleskelulupa-asioissa tapahtunutta asiamääräkehitystä vastaavasti. Tämäkin vastaa varsin hyvin Itä-Suomen hallinto-oikeuden lakivaliokunnalle 23.10.2019 antamassa lausunnossa arvioimaa noin 3 miljoonan euron määrärahatarvetta oleskelulupa-asioiden käsittelyyn vuodelle 2020.**

2. Korkeimman hallinto-oikeuden määrärahat (momentti 25.10.02) turvapaikka-asioihin ja muihin ulkomaalaisasioihin

Korkein hallinto-oikeus on 16.10.2019 antanut Eduskunnan lakivaliokunnalle lausunnon julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2020−2023 sekä esityksestä valtion talousarvioksi vuodelle 2020. Lausunnossa mainitaan, että turvapaikkarahoituksen merkittävä väheneminen on pakko korvata siirtyvillä määrärahoilla, jotta turvapaikka- ja muiden asioiden käsittelyajat saadaan pysymään kohtuullisina. Oikeusministeriö arvioi, että korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenomomentilta siirtyy vuodelle 2020 noin 2 milj. euroa turvapaikka-asiamäärän kasvun perusteella momentille lisättyä määrärahaa. Kun valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2020 on 1,455 milj. euron lisärahoitus vuotta 2016 edeltävään tavanomaiseen määrärahatasoon verrattuna, **on siirtyvät määrärahat mukaan lukien korkeimman hallinto-oikeuden lisärahoitus turvapaikka-asioiden käsittelyyn yhteensä 3,455 milj. euroa v. 2020. Korkein hallinto-oikeus arvioi tulosneuvotteluaineistossa, että turvapaikka-asioiden menot ovat 2,4 milj. euroa v. 2020.**

[1] kasvua vuoden 2019 varsinaisesta talousarviosta 1 010 000 euroa, mikä vastaa 2020 talousarvioesityksen sivulla 178 olevan Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset –taulukon Turvapaikanhakijoiden oikeusturva ja perheenyhdistäminen -kohdassa mainittua 1 010 000 euron kasvua

Vuosina 2020−2023 korkeimman hallinto-oikeuden lisärahoitus turvapaikka-asioissa vuotta 2016 edeltävään tavanomaiseen määrärahatasoon verrattuna on talousarvioesityksessä ja Julkisen talouden suunnitelmassa (JTS) seuraava (määrärahat euroina):

2019 TA	2020 TAE	JTS 2021	JTS 2022	JTS 2023
1 960 000	1 455 000[2]	1 210 000	1 100 000	1 100 000

Määrärahatarve laskee vuoden 2020 jälkeen, koska korkeimman hallinto-oikeuden turvapaikka-asioiden määrän arvioidaan laskevan maahanmuuttoarvioiden perusteella. Jos turvapaikka-asioiden määrä poikkeaa arvioista, tämä otetaan huomioon valmisteltaessa Julkisen talouden suunnitelmaa ja talousarvioesityksiä.

Korkein hallinto-oikeus arvioi myös, että maahan turvapaikanhakijoina tulleiden henkilöiden huomattava lukumäärä vaikuttaa merkittävästi ja pitkäaikaisesti korkeimman hallinto-oikeuden asiamääriin. Asiamääriä lisäävät lyhyellä aikavälillä varsinaisten turvapaikka-asioiden ohella esimerkiksi turvapaikkahakemuksen ohella tai jälkeen tehdyt perheside-, työ-, yrittäjä- tai opiskeluperusteista oleskelulupaa koskevat hakemukset.

Turvapaikka-asiat ovat osa ulkomaalaisasioita, joiden määrä on muutoinkin kasvanut korkeimmassa hallinto-oikeudessa. **Oikeusministeriö on 22.10.2019 ehdottanut valtiovarainministeriölle täydentävässä vuotta 2020 koskevassa talousarvioesityksessään korkeimmalle hallinto-oikeudelle 0,22 milj. euron lisärahoitusta muissa oleskelulupa-asioissa tapahtunutta asiamääräkehitystä vastaavasti.**

3. Muut lakivaliokunnan pyytämät selvitykset

Lakivaliokunta on myös pyytänyt lisäselvitystä Oikeusrekisterikeskuksen määrärahatilanteesta. Oikeusministeriö toteaa, että se on 22.10.2019 ehdottanut täydentävään talousarvioesitykseen Oikeusrekisterikeskuksen momentille 25.01.05 seuraavia muutoksia:

Muutos talousarvioesityksen 7 930 000 euroon nähden on 243 000 euroa, missä on otettu huomioon lisäyksenä 170 000 euroa sormenjälkitunnisteiden vaihtamisesta kolmansien maiden rikosrekisterien välillä aiheutuvien tietojärjestelmämuutosten ja 75 000 euroa tuontivalvonnan seuraamusmaksun toteuttamisen Rajsa-täytäntöönpanojärjestelmään johdosta sekä vähennyksenä 2 000 euroa hallinnonalan virastojen hallinnollisten asioiden asiankäsittelyjärjestelmän uudistamiseen tarvittavien määrärahojen siirron momentille 25.01.21 johdosta.

.

[2] vähennystä vuoden 2019 varsinaisesta talousarviosta 505 000 euroa, mikä vastaa 2020 talousarvioesityksen sivulla 175 olevan Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset –taulukon Turvapaikanhakijoiden oikeusturva ja perheenyhdistäminen -kohdassa mainittua 505 000 euron vähennystä